

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XVIII. De Fvrtis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

rendio l. Divus D. De extraverd. criminib. Idque in suo territorio, cum non solum ratione domicilii rei, vel contractus, sed etiam ratione delicti quis for- rum sortiatur, seu alterius jurisdictioni subjeia- tur, c. Postulasti 14. Et c. ult. sup. De foro compet. At vero quia Judex Ecclesiasticus ab effusione sanguinis abstinere debet, d. c. In Archiepiscopatu, quomodo excommunicentur incendiarii, Romam pro ab- solutione mittendi, docetur in c. Tu nos 19 inf. De sent. excommunicat. quomodo etiam raptores ac

violatores, praesertim rerum Ecclesiae; quomodo viaticum poenitentiae illis denegetur, nisi vel re- stituant vel caveant; quomodo, quamquam in morte viaticum detur, soleant sepultura carere debeant, docetur in can. Super eo hoc tit. Quibus adde Conc. Trid. quod in c. Si quom. Sess. 22. de re- form. Clericos hac in parte malefactores etiam ex- communicat, beneficiis privat, & ad illa obtinen- da efficit inhabiles.

IN TIT. XVIII. DE FURTIS,

Canis. d. lib. III. tit. 20.

SUMMARI A.

1. Furtum quid.
2. Furtum fit actu contrahendo rem alienam.
3. Rei varietas Et circumstantia mutat speciem furti.
4. In re propria non committitur furtum.
5. Ut neque in re communi nisi tempore necessitatis.
6. Contrafactio debet esse fraudulenta.
7. Et lucrandi animo facta.
8. Poena furti ex utroque iure.

Furtum quoque in vexit aliena habendi cupi- ditas, vitium tam frequens, ut quae vis tor- menta & cruciatus ad illud averrendum vix sufficiant.

- Est autem Furtum (à furo seu nigro sic dictum, quod in obscuro ac tenebris fiat) *contrafactio frau- dulenta rei aliena, animo lucrandi facta* † Contrafactio, inquam; nam nec sola cogitatio furem facit, l. 1. §. 1. D. hoc tit. nec etiam cogitatus, ut si quis animo fu- randi domum alterius sit ingressus, l. Vulgaris §. qui furti D. eod. quamquam aliàs in delictis etiam cogitatus puniatur. Videatur Covarr. ad Clem. Si su- riosus 2. p. Relect. nu. 6. sed oportet ut actu rem con- tractet, sive interim illam auferat, sive, uti fit in deposito, commodato & pignore, illa utatur, aut aliter utatur, quam oportet, §. furtum Infit. De oblig. qua ex delicto nasci. l. Si pignore §. 4. D. eod. & sive per seipsum rem contrafactet, sive per alium, cui consulerit, adjuvat, & occultat spe lucri, c. Quicumque fure hoc tit.
- Res pro cuius varietate furtum mutat speciem, & nunc lenius nunc severius punitur: ut v. g. si res sacra sit, quae surripitur, vel è loco sacro, non

simplex furtum erit, sed sacrilegium, can. Rapti, can. Qui quis inventus §. sacrilegium xrv. quasi. §. Si vero res sit, quae pertinet ad Reipubl. crimen committitur peculatus; si liber homo, plagium; si grex abducitur, aliud crimen, quod actus puni- tur quam furtum, l. 2. D. ambigeis.

Aliena; quia nemo in re propria furtum com- mittit, nisi quatenus illa aliquid alieni habet: ut si debitor pignus creditori obnoxium surripiat, §. aliquando Infit. De oblig. qua ex del. nasci. Nemo eti- am in re communi, saltem quoad usum licitum, furtum committit. Et proinde si quis in extrema necessitate constitutus, id est, tanta, quae secum trahit periculum mortis, cibaria, vestes, aliave id genus, quae nomine fructuum continentur, ad se rapiat, fur non erit, c. Si quis 2. hoc tit. Ubi Gl. ad v. poenitentia, distinguit remotiorem seu modicam necessitatem, quae solummodo poenam mitigat, ab extrema, quae penitus à furto excusat. Cujus de cisionis ratio est, quod extrema necessitas om- nes illas res, quae à natura hominum sustentationi destinatae sunt, efficiat communes, juxta illud Ambrosii: Esurientium panis est, quem tu deti- nes, nudorum indumentum est, quod tu recludis, & miserorum redemptio est & absolutio pec- unia, quam tu in terram de fodis, can. Sicut 47. dist. Covarr. ad c. Peccatum p. 2. Relect. §. 1. ubi simul explicat, si extremam necessitatem passus, redeat ad pinguiorem fortunam, an teneatur ad restitu- tionem, & cur illa magis à furto quam à restituti- one quempiam excuset.

Fraudulenta, id est, clanculum & eo animo, ut dominus invito res sua priveretur, vel saltem rei suae usu ac possessione; quod eadem sit ratio torti- us &

l. Cùm as 20, D. eod. l. Quæ de tota D. De rei vindic. Fraudem verò adesse oportet; nam sine affectu furandi erimen illud non committitur, § placus Instic. De obligat. qua ex del. & proinde si quis iussu vel permisso domini, aut etiam probabiliter sibi persuadeat, quòd dominus contrectationem indignè non sit laturus, ne fur erit, l. Qui vas 48, D. eod. Deinde per hanc partem furtum distinguitur à rapina, quæ quia violentiam includit, alia delicti species est, quamquam interdum dictiones istæ confundantur, can. Si quid invenisti xiv. q. 5.

7. *Lucrandi animo facta.* Nam si occultanda veritatis gratia instrumenta invito domino quispiam contrectet, vel etiam libidinis aut oblectamenti causa rem aliam occultet, quamvis simile delictum, propriè tamen furtum non committit, l. Qui tabulas 27, D. eod.

8. *Sunt qui addunt descriptioni, Legè naturali prohibita;* non tamen tam necessariò quam expositionis causa, eo quòd lex naturæ dicitur ab aliis esse abstinentum, utque alteri non facias, quod tibi non vis fieri. Et idcirco mirum non est, si furtum tam multis modis puniatur: nam in primis iure civili, si criminalis sit actio, & furtum enorme seu qualificatum, ultimo supplicio puniatur. Quod quamquam durum sit, nempe pro rebus fortunæ caducis vitam dare, more gentium tamen ubique receptum est, propter criminis

qualitatem, quod si severè non puniatur sua frequentia penitus evertet rem publicam Covar. lib. 2. Variar. resolut. c. 9, nam. 7. Deinde lex civilis, salva semper rei vindicatione & conditione furtiva, pœnam quadrupli constituit, si fur sit manifestus, id est, ita in delicto deprehensus, ut jam inficias ire non possit; dupli verò, si non sit manifestus, l. Quod ergò 12, § fin. D. De his qui not. infamia. Jus autem Pontificium laicos relinquens laicis puniendos, c. 1 h. tit. si contingat Clericum esse furem, pœna depositionis illum, punit. ac tandem excommunicatum, si corrigi non possit, ad Judicem etiam laicum, ut reprimatur, remittit, cap. Cùm non ab homine sup. De iudic. Par sanè & Ecclesiasticorum & laicorum conditio in eo versatur, quòd præterquam in utroque foro teneantur ad restitutionem salutis necessariam, c. Peccatum De R. l. lib. 6, uterque etiam post prævias admonitiones, ut furtum reveleretur, & res deperdita seu surrepta reddatur, publicè excommunicetur, idque certo modo, qui non solum auctores furti, sed etiam confcios & consultores involvit, sicut videre licet in c. 1, in Extravag. communib. h. t. & in Quamvis Concil. Trid. 25, Sess. de reform. ubi tamen admonet textus, ne quis temerè ac levi de causa, excommunicatione (quam vocant nervum Ecclesiasticæ disciplinæ) utatur.

IN TIT. XIX. DE USURIS.

Canif. d. lib. III. tit. 21.

SUMMARI A.

1. Vitii huius & delicti enormitas.
2. Usura quid?
3. Alia est Mentalis, alia Realis.
4. Lucrum in quo consistat.
5. Usura quomodo circa pignora committatur.
6. Lucrum verum esse oportet.
7. Ob justum interesse vel damni emergentis vel lucrû cessantio amplius peti potest.
8. Usura propriè dicta consistit in vero mutuo, non etiam palliata.
9. Lucrum ex mutuo saltem secundariò sperare licet.
10. Usura iure divino & naturali prohibita.
11. Non etiam redditus annui.
12. Frustra fenerator vitium hoc tegere aut excusare studet.
13. Pœna usurariorum.

EX eodem fonte, id est, radice cupiditatis, promanet usura, in bonis externis graviter lædens proximum. Quod vitium quàm sit enorme, non solum veteris & Novi Testamenti comprobatur auctoritas, sed etiam gentilium scriptorum testimonia. Nam in primis Aristophanes in Nubib. usuram esse asserit feram quendam bestiam, quæ per mensem & per diem, sensim labente tempore, argentum seu pecuniam semper generat. Aristot. lib. 4, Ethic cap 2, eandem dicit esse turpem quæstum ac turpe lucrum. Sed & Cicero lib. 2, de Offic. asserit, quòd dare pecuniam ad usuram nihil aliud sit quàm hominem occidere. Quinimò Marcus Cato scribens de Republica fœneratorem seu danistam furibus pejorem esse contendit, ac severius puniendum; hoc suo testimonio, uti & præcedentes, satis superque infirmant, quòd usura contrarietur naturæ, utpote

Tit 3

quæ